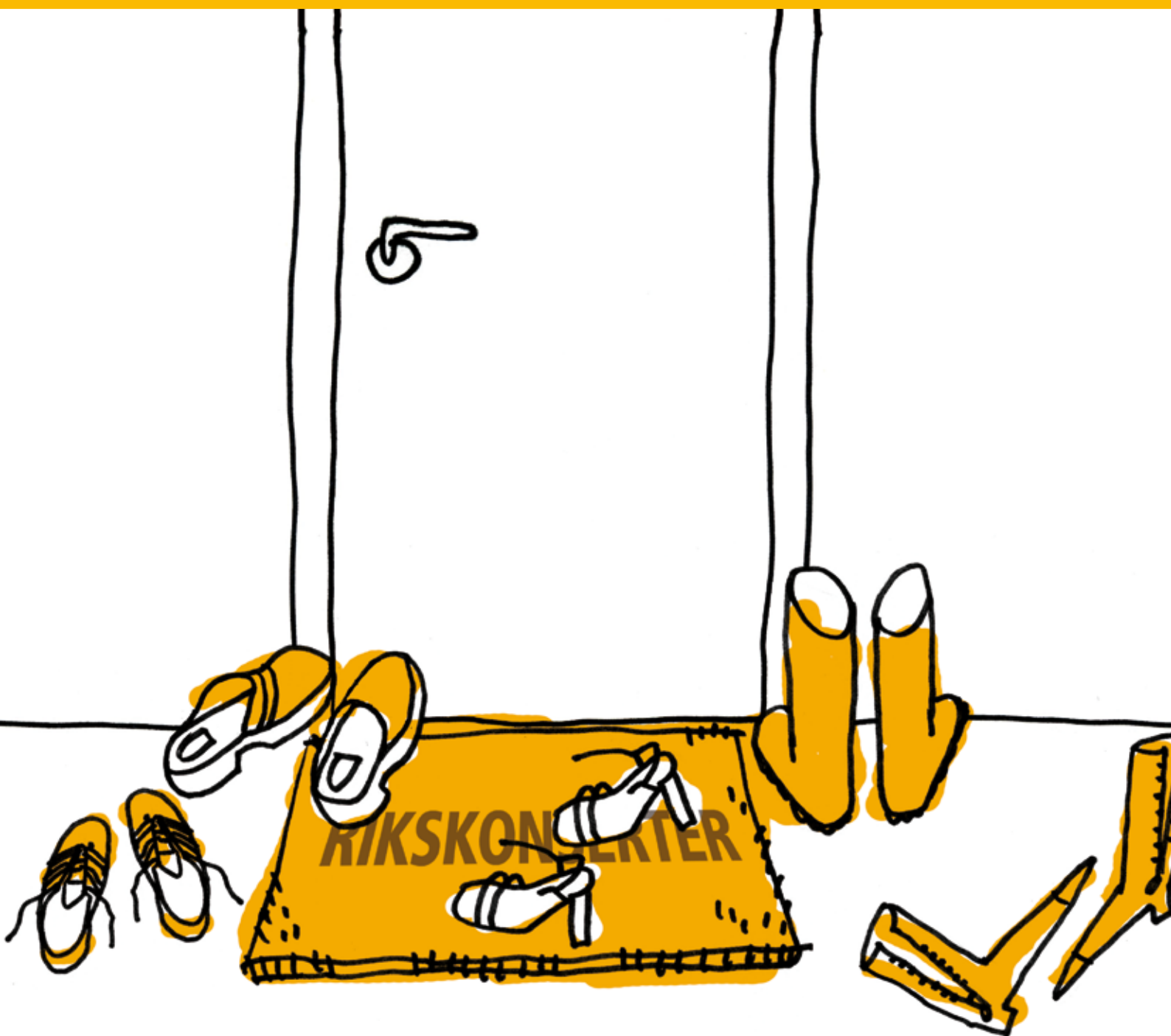

Varför älskar alla
att hata Rikskonsserter?

TONSÄTTAREN

2 2008
www.fst.se

GENMÅLE Tonsättaren 2008:1

Med samma intresse som vanligt har jag läst Sten Melins ledare i senaste numret av Tonsättaren. Och som vanligt är han både provocerande och därigenom också underhållande. Med träffsäkert metaforiskt språk beskriver han utvecklingen för Stockholm New Music och dess framtid. Och liksom han vill jag och många med mig påstå att jag verkligen beklagar att vi nu tvingats lägga ner festivalen. Ett av de första beslut jag fattade när jag kom till Rikskonserter var att initiera dess återuppväckande. Det var lika angeläget som när jag var med i planeringen inför den första festivalen 1990 – den gången som musikradiochef.

SNM har under den här perioden med fyra festivaler hela tiden utvecklats. Följdriktigt har SNM 2008 publikt, medialt och inte minst konstnärligt blivit den bästa och mest intressanta festivalen, vilket jag tacksamt erkänner tillsammans med Sten Melin.

När Sten tecknar bilden av problem i samarbetet mellan festivalens samarbetspartners har han fel. Våra relationer i ledningsgruppen har fungerat på samma sätt som till exempel samarbetet mellan FST och Rikskonserter under Nordiska Musikdagar 2007, det vill säga med ett dynamiskt och konstruktivt samspel mellan olika parter. I Nordiska Musikdagarna var det FST som var navet, i SNM har det varit Rikskonserter.

Jo, visst hade vi kunnat göra en egen och fristående organisation för SNM. Och för den delen också för Nordiska Musikdagar. Men då ska man ha klart för sig att ett projekt, som är så oregelbundet och över åren pendlar mellan låg och hög intensitet, kommer att kosta betydligt mer med en fristående organisation och byråkrati än om man kan använda befintliga personalresurser inom en befintlig organisation. Den nuvarande organisationen inom Rikskonserter tillsammans med samspelarna har givit möjlighet till optimering av kostnaderna.

Trots att Sten Melin tycker att festivalen varit organiserad på ett felaktigt sätt har den alltså likväl blivit en stor framgång. Vad är det då som varit det faktiska problemet? Jo, att den ekonomiska bördan blivit för tung att bära för den som varit ekonomisk garant, nämligen Rikskonserter. När inte samtliga tidigare institutioner den här gången har haft möjlighet att delta har det fallit tungt på Rikskonserter att kompensera uteblivna intäkter och ökade kostnader. Detta drabbar inte bara festivalen utan också Rikskonserterns övriga verksamhet, till exempel engagemang av frilansande musiker i den ordinarie verksamheten.

Sanningen är ju trots allt att vi med glatt hjärta men påfrestad ekonomi tillsammans med en mängd andra intressenter har genomfört festivalen 2008. På samma sätt kommer vi att ta ett mycket stort ekonomiskt ansvar för det svenska värdskapet för World New Music Days hösten 2009 – väl i paritet med det ekonomiska åtagandet för SNM 2008. Det viktigaste är att de ekonomiska resurser vi lagt i SNM fortfarande – också efter 2009 – kommer att användas för att stärka vår tids musik men i andra projekt.

När Sten Melin skriver att jag påstått att ”frigjorda pengar (från SNM) kan satsas på kammarmusik” måste jag tillrätta-

lägga honom - sanningen är att Rikskonserter kommer att satsa nya pengar både på nutida musik och kammarmusik. I båda fallen handlar det om strukturella förändringar inom Rikskonserter. Men pengarna från SNM kommer alltså fortsatt att gå till nutida musik – bland annat för att stärka vår beställningsbudget. Satsningen på kammarmusik kommer att finansieras av andra medel – hur kommer att framgå av den konferens Rikskonserter arrangerar den 13 maj.

Och i Sten Melins metaforiska anda gör jag en reflexion: Det var alltså Rikskonserter som återuppväckte Stockholm New Music framför allt tillsammans med Konserthus, SAMI, SR P2, Kungliga Operan och Berwaldhallen. Det hade uppenbarligen varit lugnare att inte ta detta initiativ och därmed slippa den här krusningen på vattenytan. Det hade varit betydligt lugnare att sitta still i båten – men betydligt tråkigare.

*Björn W Stålné, direktör Rikskonserter
21 april 2008*

Tidningen Tonsättaren ges ut av Föreningen svenska tonsättare och kommer ut med fyra nummer per år. Tidskriften är gratis. Vill du börja prenumerera, sluta prenumerera eller annonsera, vänd dig till nedanstående adress och telefon eller till kansli@fst.se.

adress: Fst, Box 273 27, 102 54 STOCKHOLM
telefon: 08-783 95 90 · fax: 08-783 95 40
hemsida: www.fst.se
ansvarig utgivare: Sten Melin · sten.melin@fst.se
redaktör: Martin Q Larsson · tonsattaren@fst.se
layout: Anna L Andrén / AnnaGrafik · www.annagrafik.se
tryck: Grafiska Punkten · 0470-700 700
omslagsillustration: Anna L Andrén / AnnaGrafik

Svar till Stålnes genmäle

Bäste Björn,

så trevligt att du finner mina ledare provocerande och så tråkigt att du inte reagerar med större skärpa. Dina argument för nedläggningen av Stockholm New Music är som bubblorna i ett champagneglas, de försvinner när de kommer till ytan.

Det ekonomiska argumentet

Det finns ingen institution i Sverige idag som ensamt kan bära bördan av en festival av SNMs omfattning. Varje samarbetspartner bidrar efter egen förmåga och budget. För att ta orkestrar som exempel, betyder det att deras bidrag är att ställa en konsert med orkestern till förfogande, utan kostnad för festivalen. Det gör att festivalen får en riskspridning vad gäller ekonomin, men också en trygghet; faller ett ben av fem står festivalbygget kvar på fyra. Rikskonserter valde att täcka kostnaderna för SAMIs bortfall, det var inget som oväntat ramlade ner från skyn. Jag förväntar mig att Rikskonserter när man gör dessa ekonomiska överväganden gör det medvetet och även förstärker konsekvenserna av beslutet. SNM hade även med en lägre samarbetsbudget kunnat fungera som en mycket spännande festival. Du försöker komma undan med att ställa SAMI i skamvrån, hållningslöst tycker jag.

Samarbetsargumentet

Jag tvivlar inte på att ni i ledningsgruppen haft trevligt på era möten. Det jag i första hand vill peka på är hur den konstnärliga ledningen fungerat i förhållande till framförallt Rikskonserter, bristen på tydlig spelplan för festivalledningen. Du har rätt i att det är billigare att nyttja befintliga personella resurser för en festival av SNMs typ. Men då måste också definitionen av spelplanen vara extremt tydlig för alla, annars blir det ett konfliktfyllt samarbete även om samarbetet sker inom Rikskonserter. Vem äger till exempel beslutet att lämna uppdrag till skribenter, SNMs festivalledning eller Rikskonserterns informationsavdelning? Din beskrivning av vårt samarbete kring Nordiska Musikdagar i Norrköping som liknande det som har gällt för SNM, visar på att du inte riktigt varit med på banan. Nyckeln till Norrköpingsfestivalens framgång låg i att vi från Fst:s sida var mycket noga med att – för projektledning och konstnärlig ledning – definiera var gränserna gick för vad de kunde besluta och inte. Det var till exempel hela tiden solklart vilken deras budgetram var, inget delprojekt fick sjösättas om det inte var finansierat fullt ut och det var den verkställande ledningen för festivalen som hade kontrollen, inte jag och inte

”Din beskrivning av vårt samarbete kring Nordiska Musikdagar som liknande det som har gällt för SNM, visar på att du inte riktigt varit med på banan.”

Fst:s styrelse. Det relativt enkla men tydliga ramverk de hade gav Nordiska Musikdagens verkställande ledning det SNM saknat:

En fungerande struktur som gav dem den trygghet de behövde för att göra ett bra arbete.

Björn, det gäller att vårda trädgården när den står i blom – inte hålla Round Up i den.

Ett av de bästa beslut du fattat som Rikskonsertchef var att ta upp SNM ur malpåsen och kanske det hittills sämsta att lägga ner festivalen. Om du betecknar kritiken av Rikskonserter just nu som enbart en krusning på ytan rekommenderar jag flytväst, krusningar kan dölja oberäkneliga underströmmar.

Övriga synpunkter väljer jag att kommentera på annan plats i tidningen

Sten Melin, ordförande Fst

Varför älskar alla att hata Rikskonserter?

Diskussion om vad Rikskonserter är och vad det borde vara

Personer

Thomas Jennefelt, tonsättare
Camilla Lundberg, musikkritiker, musikchef
Anna Lindal, musiker
Fredrik Österling, tonsättare, kulturpolitiker
Kenneth Johansson, länsmusikchef
Per Svensson, sekreterare Kulturutredningen
Hans Sand, styrelseledamot Rikskonserter
Björn W Stålné, direktör Rikskonserter

Intro

Uppdrag: Ta reda på varför det blåser kring den statliga stiftelsen Svenska Rikskonserter just nu. Rikskonserter är motorn till ett femtiotal turnéer varje år, ofta med nyskriven musik inom konstmusik, folk- och världsmusik och jazz. Mest ute i landet, men också internationellt. Och de driver elektronmusikverksamheten på EMS, skivbolaget Caprice samt scenerna Nybrokajen 11 och Stallet. Det innebär många arbetstillfällen för musiker och tonsättare, som annars kanske inte skulle kunna leva på sin musik.

Varför älskar alla att hata Rikskonserter? Med den frågan som utgångspunkt tar jag itu med uppdraget. Arbetsmetoden får bli samtal. Det här ska inte bli en utredning, utan en spegling av den debatt som tagit fart det sista halvåret. Och eftersom det svenska musiklivet är ganska litet är de allra flesta som jag pratat med välkända för varandra, liksom många av deras synpunkter, och man kan läsa det följande lite som ett samtal dem emellan.

Naturligtvis finns det några publicistiska lågoddsare (ganska förväntade). Nedläggningen av Stockholm New Music Festival och avskedandet av slagverksensemblen Kroumata har väckt bred uppmärksamhet i pressen under våren. Men, ska det visa sig i samtalen, det verkar inte vara det som är själva motorn till missnöjet och kritiken. Och om Kroumata går åsikterna direkt isär.

Hetast verkar själva organisationen Rikskonserter vara, inte dess enskilda beslut. Som längst i den kritiken har två politiker gått. Centerpartisten Anders Åkesson och moderaten Cecilia Magnusson, båda ledamöter i den nu pågående Kulturutredningen, vill lägga ner Rikskonserter. Deras huvudargument, att Rikskonserter inte sköter sitt uppdrag att sprida musik i landet, sköts genast i sank av Rikskonserterns vd Björn Stålné.

Men det är nog inte i antalet konserter man ska söka Rikskonserterns framtida existens. Snarare handlar diskussionen om innehållet. Kungliga Musikaliska Akademiens kammarmusiknämnd vill stöpa om svenskt musikliv. Deras *Manifest för kam-*

marmusiken har rivit igång en ordentlig debatt efter en utförlig intervju av Anna Lindal (ledamot i kammarmusiknämnden) i tidskriften *Nutida Musik* 1/2008. Av intervjun framgår bland annat att kammarmusiknämnden gärna skulle se att Rikskonserter lämnar plats för något nytt. De vill att musiklivet ska styras av konstnärlighet, inte av politik (Rikskonserterns styrelse) och administration (Rikskonserterns stora produktionsapparat).

Som en underström i den här debatten verkar också den pågående Kulturutredningen leda till en hel del oro. Kulturutredningen har nu ett tag rest land och rike runt och intervjuat hela Kultursverige för att i slutet av året lämna sitt förslag på hur bland annat Musiksvrige ska organiseras. Detta arbete sätter inga spår direkt i spalterna, men det hörs ett muller. Vid mina samtal blev det tydligt att arrangörer ute i landet, stora (Länsmusiken) som små (enstaka eller nätverk av fria) har lämnat kritiska synpunkter mot hur systemet med Rikskonserter fungerar.

”Målet för statens bidrag är att Svenska rikskonserter ska – bidra till bredd och variation i musikutbudet i hela landet genom att komplettera regional och lokal musikproduktion och i samarbete med andra intressenter arrangera konsertturnéer samt stödja musikfestivaler och andra större musikevenemang, – främja utvecklingen av olika musikgenrer genom service till musiklivets intresseorganisationer, – verka för att svenskt musikliv berikas genom ökade kontakter med andra länder.”

ur *Rikskonserterns regleringsbrev*

Omskolning och krumbukter

Rikskonserter kom till revoltåret 1968. Den nya organisationen innebar en revolution, inte för samhället, men väl för det svenska musiklivet, det vill säga musiker, tonsättare och publik. De utredningar under 60-talet som ledde fram till Rikskonserter bottnade i ett önskemål att förbättra musikernas arbetsvillkor, och både Musikerförbundet och flera enskilda musiker drev aktivt på i den riktningen.

Men den socialdemokratiska regeringen, som tidigare inte hade haft någon egen s-märkt kulturpolitik, gjorde något annat. Nu blev slagordet: Finmusiken ut till folket! och Rikskonserter sjösattes som en publikorganisation – visserligen med muskler att ge utövarna av musik arbetstillfällen – men fokus låg på folket.

Med på tåget fanns tonsättarna. Rikskonserterns första chef blev musikkritikern Nils Wallin, en medlem av Måndagsgruppen, svenskt musiklivs förnyare och framtidsformulerare vid den

tiden. Och den här sammansmältningen av kulturpolitik och musikfacklig och konstnärlig ambition fick en stark start. Det blev både musik ut till landet och arbetstillfällen för musiker och tonsättare. Nils Wallin, som var chef redan under försöksverksamheten, tog även initiativ till en utlandsverksamhet som inte fanns med i planerna från början, en verksamhet som senare permanentats och som i dag ingår i Rikskonserters förstaprioritering, tillsammans med den svenska turnéverksamheten.

Nils Wallin slutade 1970 och ersattes av Paul Lindblom, en duktig administratör utan erfarenhet på musikområdet, som förstärkte det kulturpolitiska i projektet. Redan ett år senare kom det in grus i maskineriet, åtminstone för den konstnärliga ambitionen. Då slogs helt sonika 600 övertaliga militärmusiker och deras musikkåror samman med Rikskonsalter. Resultatet blev revolutionerande på ett annat sätt.

Efter en del omskolning och krumbukter (anpassning och motivering) reste före detta militärmusiker runt med sina blåsinstrument i uppsökande verksamhet på skolor och institutioner. Efter en begränsad inledningsperiod – då det enda som egentligen skedde var att Militärmusiken bytte namn till Regionmusiken – innebar sammanslagningen att tonsättarna fick beställningar på musik som var anpassade till en militär-orkesters klassiska instrumentuppsättning. Det innebar kanske en liten guldålder för hantverket, men knappast för förnyelsen eller experimenterandet.

Nästa stora förändring kom 1988, då Regionmusiken omformades till dagens länsmusikorganisation. Länsmusiken blev en självständig organisation och Rikskonsalter fick den roll den har än i dag; att producera konsalter och turnéer över hela landet och ute i världen.

Rädsla att pengarna försvinner

Thomas Jennefelt, tonsättare, vice preses i Kgl musikaliska akademien. Har varit ordförande för Föreningen svenska tonsättare och suttit i Rikskonsalterers styrelse.

Varför stormar det kring Rikskonsalterer just nu? Vad är det som håller på att hända?

Thomas Jennefelt svarar inte direkt på frågan. I stället möter jag en inledande försiktighet. Han menar att det faktiskt inte är helt enkelt för musiklivet att kritisera Rikskonsalterer, att det inte ens är bra om det stormar för mycket kring Rikskonsalterer. Då är det risk att staten på ett eller annat sätt lyssnar för mycket på en svepande kritik och kan fatta ett populistiskt beslut.

– Om kritiken blir för stark är konstnärerna rädda att pengarna helt enkelt försvinner till något annat område. Det har hänt tidigare, som när Stockholms Blåarsymfoniker lades ner, eller när Länsmusiken kom till. De gångerna försvann pengarna bort från musiklivet och har inte kommit tillbaka. Det finns en befogad rädsla. Det finns en risk att Rikskonsalterer ryker.

– Det har egentligen alltid funnits en diskussion kring Rikskonsalterer. Jag vet inte någon period som Rikskonsalterer inte ifrågasatts. Men kritiken har varit uppdämd sedan många år. Kanske det är en bidragande orsak till att det finns en större frispråkighet nu.

Sedan visar det sig att Thomas Jennefelt både har en vass kritik och att han har förslag på lösningar.

– Rikskonsalterer har utvecklats utan tanke. I stället för att fråga sig vad musiklivet behöver har till exempel Länsmusiken bara uppstått. Sedan har en blåsorkester kanske blivit en symfoniorkester, och så vidare. Steg för steg har Rikskonsalterer under 70-, 80- och 90-talet utvecklats till att bli vad det är i dag, en utveckling utan tanke och plan. Genom Länsmusikreformen 1988 skapades en helt ny organisation som aldrig blivit riktigt tydlig.

RIKSKONSALTERER OCH BESTÄLLNINGSPENGARNA

I Björn W Stålnes genmäle på sid 2, försöker han i vanlig ordning blidka kritik med pengar. Tonsättarna ska kompenseras med höjd beställningsverkspott med frigjorda medel bland annat från Stockholm New Music. Lite nutidshistorik om Rikskonsalterer och beställningsverkspengar är med andra ord på sin plats. I den statliga utredningen *Generella konstnärstöd*, författad av Anders Forsman 1998, föreslogs att man skulle föra över medel från AMS till yrkesfrämjande åtgärder för konstnärer. För tonsättarnas del innebar det bland annat att Rikskonsalterer enligt ett riksdagsbeslut fick ökade medel med 2,7 miljoner för att möjliggöra fler turnéer för svenska musiker, öka utlandsansättning samt öka beställningsverksamheten. Dåvarande Rikskonsaltererledning valde att föreslå Rikskonsalterers styrelse en budget som inte innehöll någon ökning av beställningsmedlen, alltså en statlig myndighet överväger att trotsa ett riksdagsbeslut. Den dåvarande Fst-ordföranden Thomas Jennefelt, som satt i Rikskonsalterers styrelse, tvingade på sittande möte fram en lite skvätt till beställningarna, endast 200 000 kronor av ursprungliga 2,7 miljoner, varefter han avgick ur styrelsen. Med jämna mellanrum sedan dess har Fst tryckt på Rikskonsalterer och undrat varför denna uppenbara obalans inte justerats. Det bästa svaret Fst fått ur Björn W Stålne är att man hållit beställningsverkspotten fri från neddragningar.

Sten Melin

Thomas Jennefelts lösning är att skapa en bättre överblick och organisation av musiklivet:

– Jag har efterlyst en musikutredning. Vi måste ställa oss frågan: Vad behöver vi? Vilken typ av organisation vill vi ha? Utan svar på de frågorna tror jag faktiskt att Rikskonserter kan ryka. Men den frågan kommer inte Kulturutredningen heller att ge något svar på. Det är jag övertygad om. Där finns det inte något visionärt tänkande.

Thomas Jennefelt är mycket kritisk på en punkt, och den kritiken bygger han på egen erfarenhet: Rikskonserters utlandskonserter är ett misslyckat projekt. Åtminstone i den delen när svenska artister turnerar utomlands.

– Jag har rest med Eric Ericssons kammarkör. Det var kul, men det var oftast inte särskilt bra marknadsfört och inte särskilt välbesökt. Och varför ska egentligen svensk kamarmusik till Balkan? Det här har många upplevt men nästan ingen kritiserat. För då får man inte resa nästa gång.

Han har också synpunkter på den svenska turnéverksamheten:

– En effekt av Rikskonserters turnéer är att biljettpriserna är så subventionerade att de drar undan publikunderlaget för de arrangörer som måste betala sina artister fullt pris. Det blir en lite underlig kostnadsbild.

Thomas Jennefelt föreslår en omstöpning av Rikskonserter, lite grand i Riksteaterns riktning med en egen ensemble. Det är han inte ensam om, ska det visa sig. Flera andra för fram den tanken. En organisation med spets i stället för enbart bredd.

– Det pågår en generationsväxling på Rikskonserter. Jag önskar dem en ömsningsperiod och hoppas på att det kommer ut något nytt av det.

Rikskonserter är okänt

Camilla Lundberg, musikkritiker, musikchef på SVT Kultur

Samtalet med Camilla Lundberg rör sig först i ett historiskt perspektiv. Jag har läst en essä med titeln ”Den musikaliska välfärden” av Camilla Lundberg i framtidsstudien *Sverige och Europa* från 1987, året före landstingifieringen av Regionmusiken. Essän handlar inte bara om Rikskonserters framväxt utan lika mycket om det som ”finmusiken” förhöll sig till. Den alternativa musiken med sina politiska och folkliga rörelser och den kommersiella musiken, som låg i bakgrunden som ett ständigt argument för ett statligt stöd till den fina, den smala, musiken.

Av essän har jag förstått att Camilla Lundberg ser Rikskonserter som ett misslyckande.

”Målet är att öka insatserna för nu verksamma tonsättare och frilansartister.”

Regleringsbrevet, Svensk och internationell konsertproduktion, Mål 2

– Det var en god tanke från starten, att ge musiker och tonsättare möjligheter att nå en publik. Och folkhemstanken, den att sprida musiken till alla klasser och över hela landet, var fantastisk – om än mer idealistisk än realistisk. En kvalificerad finkultur som inte var främmande för det moderna skulle ut till folket.

– Men det förändrades redan när Rikskonserter tvingades ta över militärmusiken 1971. Det innebar en svällande administration på bekostnad av att verksamhetens innehåll, själva musiken och det konstnärliga uppdraget, krympte.

– Och i dag är Rikskonserter okänt. De har levt ett liv i tystnad och smetat ut pengarna på musik som inte har gjort något avtryck. Rikskonserter fyller inte någon vital funktion, varken för musiker, kompositörer eller för publiken. Rikskonserter betyder heller ingenting för oss professionella kritiker.

Jag för in samtalet på de aktuella debatterna kring Rikskonserter. Att lägga ner Stockholm New Music är helt fel, anser Camilla Lundberg, men hon vill inte ge Rikskonserter hela skulden. De gör vad de måste göra när inte pengarna finns.

– Däremot borde en stad av Stockholms storlek kunna ha moderna manifestationer. Ett modernt Rikskonserter har bara några få uppdrag. Stockholm New Music kan vara ett. Men det ska finnas något kraftigt musikorgan. Rikskonserter uppfyller inte den rollen i dag.

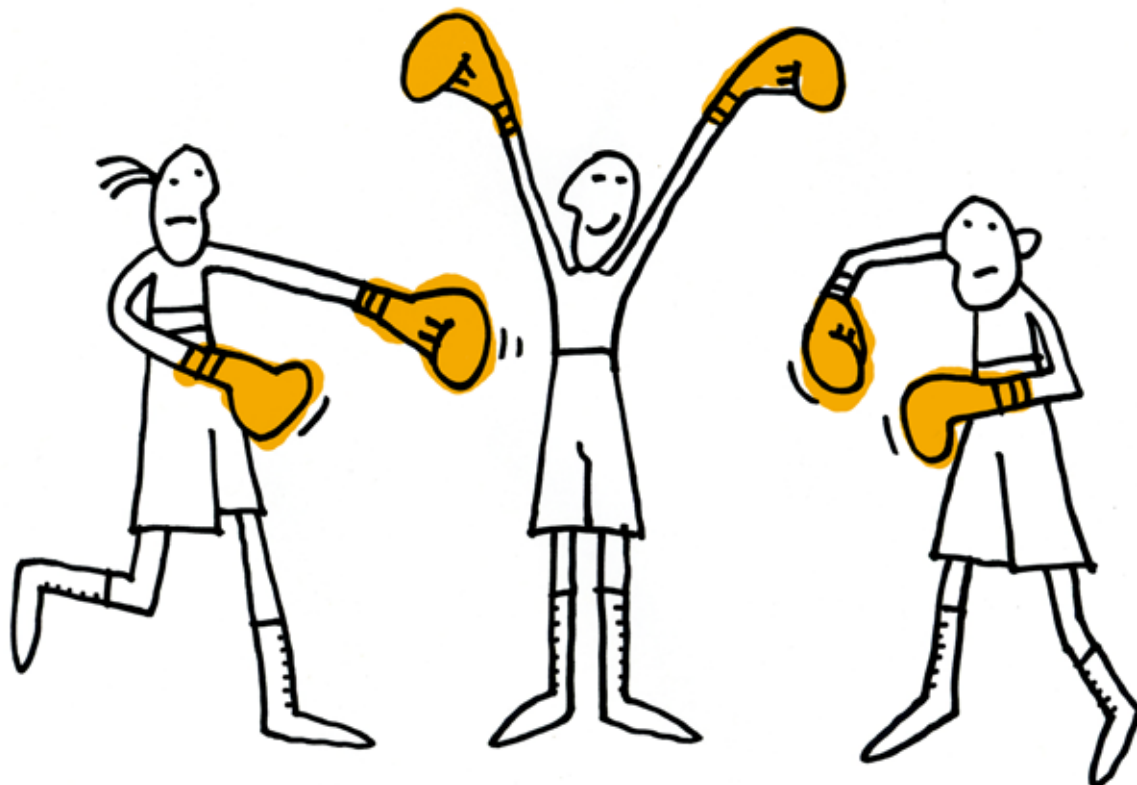
– Ett exempel på bra inslag i musiklivet är Konserthusets tonsättarfestivaler, som fokuserar på en kompositör för varje festival.

Om Kroumata menar Camilla Lundberg att det bara känns märkligt att ha statligt anställda musiker, utan att någonsin ompröva deras anställning.

– Varför just Kroumata?

Camilla Lundberg är inte särskilt imponerad av Kamarmusiknämndens manifest, som hon tycker liknar vad de aktiva ville med Rikskonserter när det startade.

– Dagens frilansmarknad är snarare ett utbrett konstnärligt proletariat. I princip går alla offentliga bidrag till landets fasta

symfoniorkestrar och operahus. De som står utanför lever i kylan.

– Den yngre generationen musiker och publik har en helt annan inställning till musikutbudet. Den nya tekniken gör det lättare, men till det behövs producenter, entreprenörer. Ett moderniserat Rikskonserter skulle kunna ta hand om den rollen. De behövs inte ute i landet. Och Kulturrådet skulle kunna hantera de offentliga bidragen med ett nytt musikkansli.

”Vilket är viktigast – vem som bestämmer eller att den levande musiken når medborgarna/publiken i hela landet?”

Björn W Stålné
ur debattinlägg, www.nutidamusik.se

”Efter decennier av vanskött administration som äter upp gigantiska statliga medel, utan att resultera i någon nämnvärd mängd ”klingande” musik, med institutioner som är sig själva nog och som ständigt sätter agendan för vad aktiva musiker och tonsättare får satsa på, vill nu konstnärerna ta saken i egna händer. Det är beklagligt och ett tecken på maktfullkomlighet att Björn Stålné ser detta som ett problem.”

Anna Lindal
ur debattinlägg, www.nutidamusik.se

Konstnärerna ska styra

Anna Lindal, violinist, ledamot av kammarmusiknämnden, vice preses i Kungliga Musikaliska Akademien

Kammarmusiknämnden i Kungliga Musikaliska Akademien presenterade i våras genom sitt *Manifest för kammarmusiken* tanken på ett nav för kammarmusiken. ”Kammarmusikens situation är skör”, skriver upphovsmännen till manifestet (varav alltså Anna Lindal är en) och den har ingen egen institution som kan skydda den.

Nämnden tänker sig ”en konstnärligt styrd struktur ... till vilket regionala kammarmusikarrangörer och scener knyts i samverkan”. Och navet skulle komma till genom ”omfördelning av befintliga bidrag”. De skriver också att det ”ter sig naturligt att placera ett kammarmusikens nav [i Stockholm]”, med motiveringen att det är där de flesta frilansande musiker och tonsättare bor.

Det finns mycket bränsle för en rejäl debattbrasa bara i dessa få citat. Rikskonserterers vd Björn Stålné var snabbast ut: Han välkomnar manifestet, men gör också en jämförelse mellan Akademiens kammarmusiknämnd och Måndagsgruppen, vars paroll ju var att besätta institutionerna. ”Kammarmusiknämndens utspel är självfallet också en maktfråga”, skriver han. Och så var debatten igång.

Jag har alltså redan en stark känsla av debatt när jag ringer upp Anna Lindal för att prata med henne om Rikskonserter och kritiken mot organisationen. Redan i intervjun i *Nutida Musik* tar hon bladet från munnen och bekräftar det som bara antyds i manifestet, att de är kritiska till Rikskonserter: ”Tron att Rikskonserter skulle kunna förändra sig i den här riktningen, den har vi övergivit vid det här laget”.

Anna Lindal inleder med att uttrycka sin sorg över hur det ser ut i dag:

– Rikskonserter lever inte upp till sina stora möjligheter

som en riksorganisation som ska främja hela konsertlivet. Engagemanget sitter inte på rätt ställe. Det ligger en sorts sorg i att konstatera det. Pengarna går till administration och resor i alldeles för hög grad. Jag har blivit uppringd av arrangörer som baxnar över att Rikskonserters producenter och marknadsförare bor på dyra hotell. Många musiker är vana vid att spara på hotellkostnaden.

– Nu vill vi att musiklivet ska ta initiativet. Vi får själva ta på oss en del av skulden till att det ser ut som det gör. Det har saknats en samlande kraft. Det har också funnits en rädsla att uttala kritik. Musikerna och tonsättarna är rädda att pengarna försvinner. En del yngre är också rädda att inte få uppdrag om de är för öppet kritiska.

Anna Lindal verkar vara optimistisk om framtiden. Hon nämner flera andra initiativ: Horisont, en nationell plattform för att diskutera förhållandena för nutida konstmusik (se längre fram) och KoImp, en organisation för komposition och improvisation som bildas nu i dagarna.

– Initiativen är uttryck för kritik av hur musiklivet fungerar i dag. Jag tror att många gör sig beredda nu. Att Kulturutredningen reser runt och intervjuar hela Musiksverige bidrar säkert också till det. Det har varit tyst alldeles för länge. Och Rikskonsalter har inte brytt sig om att ta reda på vad konstnärerna vill. Rikskonsalter är för mycket administration och för lite konsert.

Men finns det inte en risk för att Navet går samma väg som Rikskonsalter gjort? Det startade ju också med konstnärliga ambitioner?

– Naturligtvis. Pengar är alltid farligt. Men frågan om hur Navet ska organiseras har vi inte gått in på ännu. Det blir nämndens nästa steg.

”Målet är att ge det fria musiklivet bättre arbetsförutsättningar genom kunskapsutveckling i samverkan med musiklivets organisationer.”

Regleringsbrevet, Samarbete med svenskt musikliv, Mål 2

– Vad vi säger är att verksamheten ska drivas av en konstnärlig ledare med en egen självständig idé, med ett litet kansli och ett konstnärligt råd till sin hjälp. Det handlar om att få ut musiken i större omsättning. Hur det ska organiseras återstår att se.

– Rikskonsalter saknar konstnärlighet. Idén utgår inte från de intresserade, från musikerna, tonsättarna eller publiken. Det handlar om andra saker, som att göra musik tillgänglig för en publik, mer åt det populistiska hållet. De tror att det finns en genväg ut till publiken. Men en konstnär vill alltid bli förstörd för det man gör. Inte bara spela för spelandets skull.

Rikskonsalter behöver reformeras

Fredrik Österling, tonsättare, statlig utredare, tjänstledig förbundssekreterare Musikerförbundet

Fredrik Österling är tonsättare, men också en kulturpolitiskt aktiv person som då och då har synts i spalterna med argument för det fria musiklivet. Medan han är tjänstledig som förbundssekreterare i Musikerförbundet, utreder han just nu komponisternas villkor på uppdrag av Konstnärsnämnden och är ordförande i den nystartade plattformen Horisont. Han var också sekreterare i Orkesterutredningen som lade fram sitt förslag 2006. De föreslog bland annat omdisponering av medel från Länsmusiken till den fria musiken, ett förslag som lämnats över till Kulturutredningen.

Horisont är en kulturpolitisk plattform som bildades hösten 2007 för att bland annat diskutera den nutida konstmusiken. Den består av ett 20-tal arrangerande föreningar, enskilda ensembler och musikerorganisationer. Nu i juni lägger Horisont fram ett antal punkter för den nutida konstmusiken i Sverige. Punkterna ska lämnas över till Kulturutredningen, och är en del av ett kommande handlingsprogram för den nutida musiken. Det här är frågor som han lovar ska röra om i grytan.

I en replik i efterdyningarna av intervjun med Anna Lindal i Nutida Musik kommenterar han bland annat Rikskonsalterts verksamhetsstöd på 200 000 kronor till Horisont med orden: ”Här stödjer Rikskonsalter ett initiativ som faktiskt riskerar explodera rakt upp i logotypen”.

Jag ber Fredrik Österling berätta mer om handlingsprogrammet.

– I grova drag handlar det om att det finns ett starkt behov av att synliggöra det fria området för en större publik. Att stärka konstnärliga och andra initiativ. Att inte väja för möjligheten att omfördela medel, så att publiken kan få ta del av en större mångfald musikaliska uttryck. Dessutom vill vi se en

radikal förändring av Rikskonserters uppdrag till att bli mer av en strategisk spelare på musikområdet.

– Det behövs också ett regionalt stödprogram för musikområdet som kan skapa nav på olika ställen i landet av den typ som vuxit fram i till exempel Växjö (COMA) och Visby (VITC).

Fredrik Österling är öppet kritisk till Rikskonserters uppdrag som det är formulerat idag. I sin replik i *Nutida Musik* beskriver han regeringens regleringsbrev till Rikskonsorter, alltså den karta som ledningen har att följa, som ”en såsfond kokad på vad tradition, opinion och kulturpolitiska målsättningar bjuder.”

– Rikskonsorter har inte varit den mest effektiva organisationen. Det behövs en samordnande kraft på nationell nivå, detta är de flesta eniga om i musiklivet i dag.

Men Fredrik Österling lägger inte hela skulden på Rikskonsorter. I *Nutida Musik* skriver han också om ”den stora mängden små intresseorganisationer” som sammantaget riskerar ge en splittrad bild av musiklivet.

– Det är inte bara Rikskonsorter som är trögt, hela musiklivet är trögrörligt, och dessutom fullt av traditionella positioneringar, som skapat en rad dynamiska låsningar. Musikområdet har alltid haft svårt att formulera sig och Rikskonserters medel ska räcka till många. Det har lett till att musiklivet ser ut som ett smörgåsbord, ett försök att tillgodose alla smakriktningar på ett sätt som saknar motstycke hos de övriga konstformerna.

– Länsmusiken, ett begrepp som i realiteten ser olika ut på olika håll, lider delvis av samma problem. Ett förlegat genretänkande styr på många håll hur utbudet presenteras och saluförs. Musiken reduceras till att bli en sorts offentligt finansierad andlig service som riskerar att berövas sin konstnärliga sprängkraft. Samtidigt har länsmusiken på vissa håll blivit det paraply som lyckats samla olika nya initiativ. Att få igång diskussionen om musiken och innehållet är viktigt för alla nivåer av offentligt finansierad musikverksamhet.

Fredrik Österling tror att Kulturutredningen kan komma att få det tufft med att åstadkomma något konkret på musikområdet.

– Man tycks vara ganska villrådig, och så länge inte musikområdet självt formulerar alternativ är risken stor att inget händer. Alla måste vara med och formulera visionerna – arrangörerna, tonsättarna, musikerna, institutionerna och publiken. Vi kan inte förvänta oss att vi genom någon sorts gudomlig nåd ska kunna få ett för musiken fungerande system, utan att vi själva engagerar oss i frågorna.

Det behövs många små nav

Kenneth Johansson, länsmusikchef, Musik Gävleborg

Hur ser en länsmusikchef på debatten kring Rikskonsorter? Hur ser de som jobbar med Rikskonserters turnéprogram ute i landet på samarbetet? Kenneth Johansson leder ett kansli med nio producenter och administratörer inom musik och dans. År 2007 producerade de och köpte in 576 konserter, bland annat från Rikskonsorter, som sysselsatte mer än 400 frilansande musiker.

Kenneth Johansson drar först på svaret, när han hör att jag vill prata om kritiken mot Rikskonsorter. Han har sagt vad han tycker vid hearingen *Svenska rikskonserters roll i musikpolitiken och musiklivet* som hölls under kulturdepartementets ledning den 26 augusti 2005. I stället målar han upp ett för mig helt nytt perspektiv, som ställer Rikskonserters framtid i en helt ny dager, jämfört med den debatt jag hittills tagit del av.

– Den stora förändringen vi står inför är den nya regionindelningen. Alla län tävlar just nu om att slå sig samman till storregioner på för dem mest fördelaktiga sätt. Det betyder att alla kulturinstitutioner kommer att få nya, och större, huvudmän.

– Går man på Ansvarskommitténs [den utredning som föreslagit nya storregioner] förslag blir det fler uppgifter på regionerna och färre på staten. Det kommer i sig att påverka hur samarbetet mellan Rikskonsorter och Länsmusiken kommer att se ut.

Enligt Kenneth Johansson behöver det inte dröja länge innan den verkligheten är här. En handfull län i Mellansverige har redan kommit en bra bit på vägen i diskussionerna om att bilda en Region Svealand. Gävleborg tar ställning redan före sommaren och går det lika snabbt i de andra länen – och om alla säger ja – kan ett gemensamt regionval genomföras redan i samband med riksdagsvalet 2010.

Vi kommer aldrig in på vad Kenneth Johansson framförde vid hearingen, men jag förstår av vårt fortsatta samtal att han är kritisk mot det sätt som debatten fördes på, både vid hearingen och hur den förs i dag.

– Diskussionen fokuserar på detaljer, på hearingen till och med ner på personnivå. Jag är fostrad att skilja på mål och medel och jag vill prata om vad vi ska ha för mål med Rikskonsorter. I stället handlar debatten om vem som gör rätt och vem som gör fel.

– Jag tror att det behövs en debatt som höjer nivån över vardagen. Världen förändras och vi måste förändras med den. Och då måste vi diskutera målen, inte medlen, det vill säga detaljerna. Det finns inget område som är så detaljstyrt som kulturen.

Vad tror då Kenneth Johansson kommer att hända med Rikskonserter i framtiden?

– Oavsett vad som händer är lösningen inte att lägga ner Rikskonserter. Rikskonserter behövs och Länsmusiken behövs. Men det är klart att behovet av Rikskonserter kommer att minska om man får storregioner med självständig kulturpolitik med mer resurser. I stället kommer det att behövas mer nätverksorganisation.

– Tidigare tänkte man hierarkiskt (få till några). Med modern teknik och med internet går det både snabbare och lättare att kommunicera i alla ledder (många till många). Det kommer att behövas många små nav runt om i landet.

Kenneth Johansson vill hellre vara kritisk mot hur förändringsdebatten förs än att kritisera Rikskonserter för vad det är i dag. Han vill ha en modernare debatt och för framtiden vill ha också ha ett modernare Rikskonserter:

– Det är inte Rikskonserters fel att världens förändras. Men vi måste förändras med den. Alla kulturinstitutioner förändras. Nu måste också Rikskonserter förändras. Det sämsta som kan hända är att man lägger ner Rikskonserter.

RIKSKONSERTER OCH FESTIVALERNA

Rikskonserter tar ett stort ansvar för World New Music Days 2009 och man ger dessutom löfte om en ökad satsning på Göteborg Arts Festival 2010 (enligt Rikskonserters nya hemsida). Detta är goda nyheter för oss som är engagerade i nutidamusikverige. Det ska nog också ses som ett litet svar på den kritik Rikskonserter fått utstå för att man – enligt vad vissa belackare hävdar – satsar för mycket på Stockholm. Min reflektion är att Rikskonserter borde satsa både på de ovanstående festivalerna och Stockholm New Music. Även Stockholm är en region i Sverige, som med naturlighet borde ingå i Rikskonserters uppdrag.

Sten Melin

Kan flera län jobba samman?

Per Svensson, sekreterare Kulturutredningen

Den 28 juni 2007 tillsattes kommittén *Kulturpolitikens inriktning och arbetsformer*, populärt kallad Kulturutredningen. Uppdraget är att göra en översyn av den kulturpolitik som i stort sett varit oförändrad sedan 1974. Utredningen ska lägga sitt förslag senast den 31 december 2008.

När jag ringer Per Svensson, en av Kulturutredningens fyra sekreterare förväntar jag mig inte att få några kritiska synpunkter på Rikskonserter. Men Per Svensson bekräftar en sak från debatten, det är att det finns mycket åsikter om Rikskonserter ute i landet.

– Vi har träffat mycket folk runt om i landet. En av de synpunkter vi fått är att vi bör titta särskilt på hur Rikskonserter som organisation fungerar, om de gör rätt saker. Rikskonserter har sina rötter i 60-talet och ett gammalt tänkesätt. Vi tittar på vad som kan förändras för att de ska motsvara dagens krav. Om vi tycker att det finns skäl att föreslå förändringar, gör vi det. Men vi är en övergripande utredning och det är inte meningen att vi ska gå ner på detaljnivå.

Tittar ni också på hur kultursverige ska förändras om storregionerna blir verklighet?

– Nej, vi kan inte arbeta utifrån ett förslag [Ansvarskommittén], men många vi pratat med ute i landet påpekar att ett län egentligen är ett för litet område för att utöva kulturpolitik på. De vill jobba större. Även det är en aspekt på regionalt arbete och något vi tittar på i utredningen.

”...frammanar gemensamt bilden av en gammalmodig och sluten Stockholmsinstitution utan tillräcklig kontakt med Sveriges regionala och lokala musikliv.”

ur Kulturdepartementets Hearing hösten 2005

”... alla delar av musiklivet, önskar att Rikskonserter förändras från tungrodd institution till smidig projektorganisation, från att vara musiklivets maktcentrum till att bli dess ödmjuka serviceorgan.”

ur *Hearing 2005*

Kritiken har dämpats

Hans Sand, fd departementsråd Kulturdepartementet, ledamot i Rikskonserterers styrelse

En hearing kring Rikskonserter genomfördes hösten 2005. Det är en ovanlig företeelse i svensk kulturpolitik. Anledningen var en het debatt om Rikskonserter i medierna året före. Enligt dokumentationen från hearingen *Svenska rikskonserterers roll i musikpolitiken och musiklivet* handlade debatten kring Rikskonserter den gången om ”fördelningen av resurser på de olika verksamhetsgrenarna och samspel med andra aktörer inom musikområdet”.

Inför hearingen genomförde dåvarande departementsrådet Hans Sand ett tjugotal samtal med företrädare för musiklivet. Samtalen ledde fram till några frågeställningar som låg till grund för hearingen, som genomfördes med tjugo talare och sammanlagt ett femtiotal deltagare, från politiker och administratörer till företrädare för musiker, tonsättare och arrangörer. De frågor som engagerade deltagarna mest var musiklivets bristande inflytande över Rikskonserterers verksamhet och behovet av att förändra och tidsanpassa Rikskonserterers organisation i en kreativ riktning.

Men ingenstans har jag i den nuvarande debatten stött på någon uppgift som tyder på att situationen skulle ha förbättrats sedan hearingen. Kritiken är densamma: Rikskonserter är

trögrikligt, svårt att ha något inflytande på och omodernt. Jag ringer upp Hans Sand som numera slutat som departementsråd, men som sitter i Rikskonserterers styrelse som departementets representant sedan hearingen.

Har någonting av det som kom fram vid hearingen förändrats på Rikskonserter i dag?

– En av poängerna i hearingen var att öka samarbetet mellan Rikskonserter och Länsmusiken. Och det har blivit mycket bättre. Bland annat finns det en samrådsgrupp med Länsmusiken och andra arrangörer. Genom det får vi en bättre inblick i vad de vill ha. Flera andra samrådsgrupper har bildats eller håller på att bildas. Inflytandet från musiklivet har blivit bättre sedan hearingen och kritiken har dämpats.

– Sedan dess har Rikskonserter också gjort ekonomiska omprioriteringar. Några miljoner i budgeten har försvunnit från personalkostnad och har gått ut i form av stöd ut i landet.

På hearingen fanns en diskussion om att Rikskonserter borde gå över till tidsförordnade producenter i stället för fast anställda. Har det diskuterats?

– Ja, jag tog upp det i styrelsen. Det var en av de frågor som jag uppfattade att hearingen markerade som särskilt viktig. Men det fanns inte någon majoritet i styrelsen för en förändring av anställningsförhållandena, så frågan gick aldrig vidare till ledningen.

Sätter publiken i centrum

Björn W Stålné, direktör Rikskonserter

Björn W Stålné är chef för den statliga stiftelsen Svenska Rikskonserter sedan 2001 och den som tar de operativa besluten, efter diskussion i ledningsgruppen. Som sådan har han också varit den som fått klä skott för den kritik som riktats mot Rikskonserter.

Han är flitig på att bemöta kritik och syns ofta i spalterna med försvar av de beslut han fattat (som nedläggningen av Stockholm New Music) och de prioriteringar Rikskonserter gör mellan turnéverksamhet i Sverige och i utlandet, festivalprojekt och andra samarbetsprojekt.

Rikskonserters styrelse fattar övergripande beslut om budget och om stora strategiska frågor (Kroumatas anställning inom Rikskonserter var en fråga som styrelsen väckte och gav direkttionen i uppdrag att avsluta anställningen).

När jag besöker Björn W Stålné på Nybrokajen 11 ber jag honom först beskriva Rikskonserters bakgrund. Lite överraskande väljer han att ta sin utgångspunkt i mellankrigstiden och berättar att det redan då fanns turnerande musiker och ensembler som ville ha en samlande organisation för att resa runt i landet. Men det var först efter Konsertbyråutredningen i början av sextiotalet som den första försöksverksamheten kom igång. Och 1968 när Rikskonserter permanentades över hela landet var det publiken som sattes i centrum.

– Grundtanken när Rikskonserter bildades var att föra musiken ut i landet. Det är fortfarande det främsta skälet till Rikskonserters existens, ett levande musikliv utanför Stockholm. Det kulturpolitiska programmet från 1974 [som gäller

RIKSKONSERTERS KONFERENS 13 MAJ,

Vi är ett tjugotal församlade i Oskar den II:s foajé, de flesta är anställda på Rikskonserter, några på länsmusikorganisationer samt ytterligare några representanter från musikorganisationssverige. Vi har alla kommit för att bli upplysta om Rikskonserters vision om kammarmusiken och nutida musiken.

Rikskonserters vision kan sammanfattas i följande:

Likt en fryntlig jultomt undrar Björn W Stålné vad vi konferensdeltagare har för förslag att komma med på dessa områden. Sen fördelas penningpåsar till alla snälla barn och mötet avslutas med att han uppmanar oss att inte ge Rikskonserter dålig press ty:

”Då kanske det inte finns några pengar att fördela.”

Sten Melin

än i dag] verifierade det decentraliseringsbegrepp som Rikskonserter bygger på. Det är fortfarande en kungstanke.

Därefter ber jag Björn W Stålné att beskriva dagens Rikskonserter och han inleder med att gradera Rikskonserters verksamhet:

– Det första och viktigaste är turnéverksamheten i Sverige. Vår kärnverksamhet är att producera starkt subventionerade konserter för turné i hela landet. På plats nummer två kommer samarbetsprojekt. Under min tid har vi fördjupat samarbetet inom två områden: festivalsamarbeten och utlandsverksamheten. Det tredje prioriterade området är utlandsverksamheten i sig, både turnéer utomlands och besök av internationell musik i Sverige. Utlandsverksamheten är betydligt mycket mer omfattande nu än för tio år sedan.

– Den här strategiska inriktningen, att öka antalet samarbetsprojekt och att satsa på utlandsverksamheten, har vi fått bekräftelse för i den Internationella kulturutredningen 2006, och det har upprepats i budgetpropositionen i år. Även i Kulturutredningen kommer det att bekräftas att vi gör rätt.

Jag frågar om han förväntar sig stora förändringar av Kulturutredningen när den kommer med sitt förslag i slutet av året.

– Nej, vi följer vår planering. Vi kan inte vänta på en utredning som sedan kanske läggs under mattan.

Vi går sedan igenom några av de synpunkter som kritikerna har på Rikskonserter.

Om att det behövs en förnyelse bland personalen:

– Det är sant att många varit här länge. Å andra sidan är det många pensionsavgångar på gång. Det innebär automatiskt en möjlighet att få in friskt blod. Men att omsättningen av personal på Rikskonserter är så låg kan ha två orsaker, antingen på att de anställda har så goda anställningsvillkor, eller att vi är det enda alternativet.

Om att det fria musiklivet har så dåligt inflytande över verksamheten:

– Ja vi har varit för dåligt lyhörda tidigare. Men inom ett halvt år efter hearingen 2005 hade vi startat rådslag på tre områden, ett om Länsmusiken, ett om folk- och världsmusiken och ett om profilering av Nybrokajen 11. Mellan 15 och 30 personer träffas cirka två gånger per termin i de olika rådslagen sedan dess.

– Dessutom är ett rådslag på jazzområdet på gång. Det är projektverksamheten inför Jazz 2007 som planeras fortsätta som ett rådslag.

Hur går rådslagen till?

– Vi gör en gemensam planering och utbyter erfarenheter och information. Rådslagen har radikalt ändrat inflytandet från

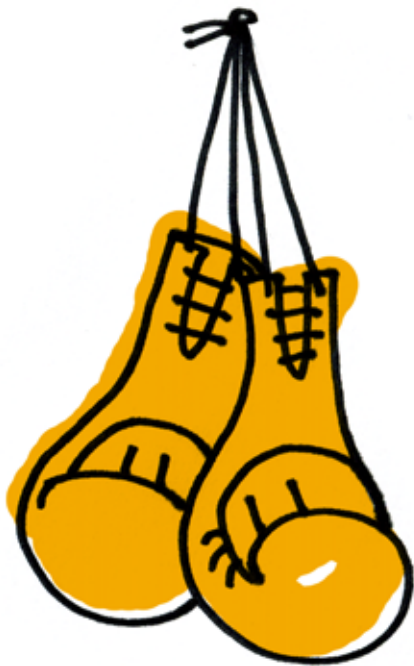
musiklivet. Rådslaget om Nybrokajen 11 har blivit operativt och har fastställt produktionen för 2008-2009. Däremot har vi inget rådslag på konstmusikområdet ännu, men det finns det all anledning att ha. Vi kallade till ett möte i april, där en stor del företrädare för kammarmusiken deltog. Vi får se vad det leder till.

Om att Rikskonserters prioriteringar mest bara smetar ut resurserna:

Björn W Stålne uppfattar frågan först som en rättvisefråga och svarar (det är en kritik han ofta fått besvara, den om att olika genrer gynnas på andras bekostnad):

– Det viktigaste är inte hur många kronor [statistiken i årsrapporten] som går till varje område. Det viktigaste är hur många konserter vi för ut.

När jag förklarar ”smeta ut” som att kritikerna snarare menar att utbudet mer liknar ett smörgåsbord, än att det visar upp

någon särskild konstnärlig spets, svarar han:

– Den kritiken är alldeles för svepande. Jag är väldigt rädd för att en icke underbyggd kritik kan legitimera radikala grepp, så att Rikskonserters riskeras och pengarna försvinner från musiklivet. Rikskonserters är en garant för att det ska finnas samma kvalitet i hela Sverige. Det behövs ett centralt statligt organ.

Världen är föränderlig – En slutreflektion

När Rikskonserters kom till innebar det en revolution för de musiker och tonsättare som berördes. Liksom det innebar att konstmusiken nådde ut till nya publikgrupper. I dag, fyrtio år senare, är det enligt Rikskonserters vd Björn W Stålne fortfarande det främsta skälet till Rikskonserters existens att föra musiken ut i landet.

Kanske är det detta som är pudelns kärna. Rikskonserters bygger på samma grundtanke som när det kom till. Många tonsättare och musiker har genom de fyrtio åren haft delar av sin försörjning tryggad genom Rikskonserters turnéverksamhet. Kanske har de, som bland andra Thomas Jennefelt säger, varit rädda för att den möjligheten skulle försvinna om de kritiserade Rikskonserters alltför mycket. Det har visserligen alltid funnits en kritik mot Rikskonserters, men aldrig så stark att den riskerat något.

Men världen är föränderlig. Samhället i dag ser inte ut som då. Musikerna, tonsättarna och publiken lever i en annan tid än då. Med en förändrad värld följer ett förändrat tänkande. Många av de initiativ som framför kritik mot Rikskonserters vill bland annat se en förändring som motsvarar deras verklighet.

Horisont formulerar sitt handlingsprogram för den nutida konstmusiken, Kammarmusiknämnden har lagt fram sitt manifest och börjar nu diskutera organisationsfrågor. Samtidigt kommer signaler från Rikskonserters med en inbjudan till musiklivet att delta i de samrådsgrupper som senfärdigt håller på att formeras.

Diskussionen har bara börjat. Nu får vi se vad som kommer ut av den.

Lars Ringberg · frilansjournalist
Anna L Andrén · illustration

www.rikskonserters.se
www.regeringen.se/kultur
www.sou.gov.se/kulturutredningen
www.nutidamusik.se
www.musakad.se

Tonsättaren Stefan Klaverdal vinner internationell kompositionstävling

Klaverdals musik till dansfilmen *Insyn* av koreografen Klara Elenius har av en enhälligt jury fått första pris i kategorin för multimedia i den 35:e internationella kompositionstävlingen för elektroakustisk musik i Bourges i Frankrike. Det är andra gången Stefan Klaverdal vinner ett pris i Bourges för musik till film. 2006 prisades musiken till Klaverdal/Elenius andra film *Mänskligt Mönster*.
www.ekkopjekt.com

Det emotionella innehållet i musik

I en färsk avhandling vid Göteborgs universitet försöker musikforskaren Björn Vickhoff svara på frågan om vad det är som gör att vi på ett instinktivt sätt uppfattar det emotionella innehållet i musik.

Ny kunskap om hur hjärnan processar musik har visat att vi reagerar emotionellt "förmedvetet" (innan vi blir medvetna om musiken). Känslan är alltså inte orsakad av att musiken representerar något eller att vi bedömer den på något medvetet sätt. Musiken går rätt in i kroppen på lyssnaren och sätter kroppen i rörelse. Känslan är kopplad till denna kroppsliga rörelse snarare än till intellektet.

Vickhoffs teori pekar på att musik inte är en nedärvd färdighet utan snarare att vi utnyttjar flera basala färdigheter i vårt lyssnade: vår förmåga att identifiera och lokalisera ljud, att imitera rörelser, vårt sinne för att röra oss tekniskt, vår förmåga att uppfatta strukturer och vår känsla för hur vi interagerar i grupp. Dessa förmågor representerar olika perspektiv och är alla knutna till känslor.

Känslan kommer alltså först och är inte resultatet av vad vi medvetet uppfattar. Det gör att vi kan förväxla orsaken till känslan. Detta används i filmmusik. Även om ingen människa låter som en symfoniorkester upplever vi musiken som känsla hos en aktör på vita duken snarare än som musik ur högtalarna. Man kan också koppla känslan till en produkt, eller ett politiskt budskap, eller till den egna kroppen, eller rent av till musiken; musiken är glad/ledsen. Det vi råkar betrakta färgas av känslan. Och det är inte förrän vi betraktar något som vi överhuvudtaget blir medvetna om känslan.

hum.gu.se

Phono Suecia streamas på internet

I samarbete med det digitala musikbolaget X5 Music har STIMs skivbolag Phono Suecia i vår ut lagt ut hela sin katalog på internet. Det innebär alltså att man nu kan lyssna streamat på samtliga utgåvor sedan starten 1980.

– Mycket av materialet har funnits arkiverat på gamla analoga ljudband. Med de digitala distributionsmöjligheter som nu finns kan vi tillgängliggöra detta över hela världen, berättar Roland Sandberg, chef för STIM/Svensk Musik.

Totalt är det cirka 260 album och 2450 inspelningar av några av Sveriges främsta musiker och ensembler som nu kommer att lanseras i digitala utgåvor, till största del orkesterverk, kör- och kammarmusik, elektroakustisk musik och jazz. (Redaktionen vill särskilt rekommendera Ale Möllers version av ABBA:s *Ring Ring*.)

www.phonosuecia.com

Kompositionspris till sextonåring

Stipendiet *Nu ska vi hyssna!* 2007 om 5 000 kr ges till Arvid Larsson, 16 år för hans komposition för symfoniorkester till hyssat *Splashen!* Nu ska vi hyssna! är ett samverkansprojekt mellan Rabén & Sjögren, Myndigheten för skolutveckling, SMoK och Rikskonserter i samband med Astrid Lindgrens 100-årsjubileum. Första steget var en berättartävling under rubriken "Mitt eget hyss" som sedan användes som utgångspunkt när barn och unga vid landets kultur- och musikskolor bjöds in att komponera egen musik.

"Arvid Larsson har med stor musikalisk idérikedom lyckats förmedla känslan i ett hyss så att själva musiken i sig skapar bilder av spänning, lycka, cirkus och slapstick i bästa Hyss-stil!"

www.rikskonserter.se

Bob Kelly-stipendiet till Hosseini

Tonsättaren Mansoor Hosseini tilldelas Bob Kelly AB och Levande Musiks musikstipendium för att kunna starta THEMUS, en festival för musikteater/teatermusik. Med festivalen THEMUS – unik i sitt slag i Norden – öppnas ett spännande fält där musik och teater möts på lika villkor. Bob Kelly AB och Levande Musik vill med årets stipendium uppmärksamma en tonsättare som genom sin initiativkraft och idérikedom söker skapa nya plattformar för den nya musiken.

www.levandemusik.org

Vänstern upplöser upphovsrätten

Efter en hård debatt bestämde sig Vänsterpartiet vid partistämman i Norrköping i juni för att verka för att legalisera fri nedladdning av upphovsrättsskyddat material, så länge det inte sker kommersiellt.

– Fildelning löser upp gränserna mellan mitt och ditt och skapar ett "vårt". Då luckras äganderätten upp. Det är underbart, hävdade Dag Olausson från Storstockholm.

Tack Vänsterpartiet för att ni alltid värnar om de svaga i samhället. Just kulturarbetarnas äganderätt är ju särskilt viktig att luckra upp.

Carin Malmjöf-Forslingpriset till Larsson Gothe

Tonsättaren Carin Malmjöf-Forsling grundade 2002 en stiftelse med syfte att stimulera det svenska konstmusiklivet, genom utdelandet av ett pris till en svensk tonsättare. Denna stiftelse har nu äran att dela ut årets pris om 75 000 kr till tonsättaren Mats Larsson Gothe (f 1965). Larsson Gothe är hustomsättare vid NorrlandsOperan, och firade nyss stora triumfer med operan *Poet & Prophetess*, som kommer att gå på turné till Kapstaden i höst. Priset delas ut under Musik vid Siljan 2 juli.

www.editionreimers.se/tt/mlg

Byggnadsstipendium till Westman

Tonsättaren Lennart Westman skall tillsammans med fotografen Josef Doukali, i klang och bild konstnärligt dokumentera NCCs byggande av Rosenlunds terrassen på Söder i Stockholm. Lennart Westman tilldelas därför Byggnads kulturstipendium om 10 000 kr.

P2 spelar svensk musik!

Musik- (samt minoritetsspråk- och utbildnings-) kanalen P2 deklarerar stolt i ett pressmeddelande att man kommer att spela svensk musik på Sveriges nationaldag! Detta är ju i sanning synnerligen positivt, men samtidigt kan man inte låta bli att undra varför man inte gör det i högre utsträckning de andra 364?

www.sr.se/p2

Nya ledamöter i Musikaliska Akademien

Tonsättarna Viktoria Borisova Ollas (f 1969) och Paula af Malmberg Ward (f 1962) valdes in som ledamöter i Kgl Musikaliska Akademien vid Akademiens högtids-sammankomst i slutet av maj. Såväl Borisova-Ollas som af Malmberg Ward intar en ledande ställning bland ”yngre” svenska tonsättare, den förra hustonsättare hos Radiosymfonikerna, och den senare hos Helsingborgs symfoniorkester.

Vid samma tillfälle invaldes även den amerikanske tonsättaren och polarpristagaren Steve Reich (f 1936).

”Varför tillmäts, år 2008, nyskriven musik för symfoniorkester fortfarande en sådan stor betydelse att det ska behöva resas festivaler över den?”

Orkesterdebatt, www.tritonus.se

Svensk elektronika i rymden

Fjärde juni skickade svenska rymdcentrat Esrange i Kiruna ut musik av tio av Sveriges främsta elektronikatonsättare, rakt ut i rymden, med syfte att kommunicera med främmande civilisationer.

Vi vill använda musik för att visa upp vad vår livsform är för andra solsystem, samtidigt som vi vill skapa kontakt, säger tonsättaren Håkan Lidbo, ledare för projektet.

Music for Alien Civilisations riktas mot stjärnbilden Cassiopeia, och om någon finns där som kan ta emot radiovågorna, hoppas projektet kunna få ett svar runt 2030.

www.ssc.se

KONSERTKALENDARIUM

JUNI

- 22 Víctor Varela, *Miró-epsilon*, Trio Obelix, Zeit für Neue Musik in Bayreuth 2008, Steingraeber & Söhne, neuer kammarmusiksaal, Bayreuth, Tyskland.
- 25 Rolf Martinsson, *Duo*, Joakim Svenheden/violin, Elemèr Lavotha/cello, 12.00 Filipstads kyrka/Saxå Kammarmusikfestival.
- 26 Mirjam Tally, *Teel olla on veel*, Kersti Ala Murr (sopran), Jaak Lutsoja (accordion), Tõnu Jõesaar (cello), 20:00 Pärnu Chamber Hall, Pärnu, Estland. **Uruppförande**
- 27 Rolf Martinsson, *Shimmering blue* (Italian Premiere), *Energy* (Italian Premiere). Magnus Båge/flute, Karin Haglund/piano, San Michele, Capri, Italy.
- 28 Benjamin Staern, *Fluxus*, irländsk premiär, för orgel-solo, Hans Fagius, Pipeworks Festival 2008 St Audoens Church, Dublin, Irland. Även 29/6, Church of the Immaculate Conception, Wexford, Irland.
- 28 Tommie Haglund, *Trio*, för klarinett, violin och piano, Apelrydsladan, Båstad. **Uruppförande**

JULI

- 02 Mirjam Tally, *Blow*, 19:30, Norðurlandahúsið, Tórshavn, Färöarna.
- 02 Mirjam Tally, *Teel olla on veel*, Kersti Ala Murr (sopran), Jaak Lutsoja (accordion), Tõnu Jõesaar (cello), 20:00 Tartu Jaani kyrkan, Estland. Även 3/7, 19:00 Tallinn Blackhead's Guild, Estland.
- 04 Benjamin Staern, *Fluxus*, tysk premiär, för orgelsolo, Hans Fagius, Stiftskirche, Stuttgart, Tyskland.
- 10 Ulf Grahn, *Uppsa Kulle*, for flute & guitar, Mats Möller, Johannes Möller, Nyköping. **Uruppförande**
- 12 Daniel Börtz / Iwar Bergkwist, *Magnus Gabriel*, opera, dir. Simon Phipps, 20.00, Läckö Slott, Lidköping. **Uruppförande** Spelas även ti 15, on 16, fr 18, lö 19, ti 22, on 23, fr 25, lö 26, ti 29 samt on 30 juli, samtliga föreställningar kl 20.
- 14 Gunnar Valkare, *Giro*, för violoncell och piano, Marie Macleod (vcl) och Martin Sturfält (pi), Marlborough, England.
- 24 Karin Rehnqvist, *Der Herr ist mein Hirte*, for treble choir, Adolf Fredriks Flickkör, dir. Bo Johansson, kl 11.45 Operaen på Holmen, 8th World Symposium on Choral Music, Köpenhamn, Danmark. **Uruppförande**
- 26 Vladimir Levitt, tre stycken: *Bagatelle*, *Souvenir* samt *Gavotte*, framförs av Kineret Quartet från Haifa (Israel), 19:00 Allhelgonakerkan, Stockholm.
- 27 Vladimir Levitt, *Bagatelle*, *Souvenir*, *Gavotte*, Kinneret kvartett, 18.00 Sjöstadskapellet, Stockholm.
- 31 Vladimir Levitt: *Bagatelle*, *Souvenir*, *Gavotte* samt *11 Miniatures* (from Jewish Folklore), framförs av Kinneret Quartet från Haifa (Israel), under konserten visas tavlor från Jerusalem målade av Michele Dollfuss, 20:00, Sofia Kyrka, Stockholm.

AUGUSTI

- 01 Patric Simmerud, *Cordone del campanello*, slagverksduo, Mika Takehara & Ludvig Nilsson, San Michele på Capri, Italien, **Uruppförande**
- 02 Klas Torstensson, *Urban Intro for youth string orchestra*, dir. Torbjörn Westman, 15:00, Gamleby Folkhögskola, Gamleby. **Uruppförande**
- 02 Henrik Strindberg/Bruno K. Öjjer, *I Thought Someone Came*, Bodø Sinfonietta, Ketil Hugaas, dir Roland Böer, Nordland Musikkfestuke, Bodø, Norge.
- 08 Henrik Strindberg, *Raster*, Kroumata, Bodø, Norge. **Uruppförande**
- 13 Johan-Magnus Sjöberg, *Två orgeltoccatore*, Christian Schultze, orgel. Basilican S:t Martin i Weingarten, Tyskland. **Uruppförande**
- 16 Paula af Malmborg Ward, *Vad man måste: kortopera i Ebdur*, f Mezzosopran & slagverk, Duo Ego, Kalvfestivalen 2008, Kalv. **Uruppförande**
- 16 Karin Rehnqvist, *Till Ängeln med de brinnande händerna* La Cappella / Backa Katarina Eriksson, oboe / Sarah Lindloff, flöjt / Anna S Wallgren, Leo Svensson, violoncell / Helena Ek, solöröst Karin Eklund, dir/ Svante Grogarn ljus och regi, kl 18.30 Dramaten, Stockholm.
- 24 Jonas Bohlin, *Holocene: evolutionsatorium*, för blandad kör & ork, Berwaldhallen, Östersjöfestivalen 2008, Stockholm. **Uruppförande**
- 27 Klas Torstensson, *Polarhavet ur A cycle of the North*, orkester, Sveriges Radios Symfoniorkester, dir. Daniel Harding, 19:30, Berwaldhallen, Stockholm. Östersjöfestivalens beställningsverk 2008. **Uruppförande**
- 28 Britta Byström, *Lyckans land*, för soloviolin & orkester, konsertsal och ort meddelas i Kalendariet snarast möjligt. **Uruppförande**
- 28 Benjamin Staern, *Sacrificio*, japansk premiär, for tuba, live-electronics and orchestra, Tokyo Symphony Orchestra, dir. Kazuyoshi Akiyama, Solist: Shinya Hashimoto, tuba, Suntory Hall, Tokyo, Japan.

SEPTEMBER

- 07 Kristina Forsman, *Vila, vila...* och *Miserere*, Henrik Cervin orgel, Kristinehamn 18.00. Även 20/9 Västerås domkyrka 12.00.
- 14 Lennart Westman, *Elementorum deploratio*, *Lapides*, *Hembygdstrilogi*. Ulla Sjöblom, sopran, Conny Thimander, tenor, Stefan Stone, cello, Sofia Kyrkokör, dir. Arne Johansson, 18:00, Sofia kyrka, Stockholm. **Uruppförande**
- 18 Rolf Martinsson, *Variations for orchestra*, Malmö SymfoniOrkester, dir. Vassily Sinaisky, 19.30 konserthus, Malmö.
- 20 Kjell Perder, *Den längsta resan*, kör a cappella, Stockholm Cantus, dir Eva Wedin, Svenska kyrkan, Paris, Frankrike. **Uruppförande**